

Asia: VN/6791/2026

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Nykytila ja sen arviointi

-

2. Tavoitteet

-

3. Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Helsinki kannattaa KEHA-keskuksen tehtävien tarkastelua ja uudelleen säätämistä. Helsinki on yhtä mieltä KEHA-keskuksen tehtäviä koskevan selvityksen johtopäätöksen kanssa: kuntien roolia työllisyyden edistämisen kokonaisvastuun kantajina tulee vahvistaa. Muutokset selkeyttäisivät työvoimapalveluiden sekä kansainvälisen rekrytoinnin palveluiden järjestämistä ja edistäisivät täten työllisyyden edistämisen tuloksellisuutta. Pällekkäisiä toimintoja poistamalla voidaan rajalliset resurssit suunnata kunkin toimijan ydintoimintoihin.

KEHA-keskuksen ja kuntien rooleja ja tehtävävastuita tulee arvioida uudelleen myös muiden tehtävien osalta. Esitysluonnoksessa tai sen taustalla olevassa KEHA-selvityksessä ei ole arvioitu miltä osin kansalliset julkisten työvoimapalveluiden palvelualustat, tietojärjestelmät ja rekisterit on perusteltua toteuttaa keskitetysti. Helsingin kantana on, että järjestämislain 120 §:ssä kuvattu kuntien käyttövelvoite tulisi rajata käsittämään vain valtakunnallinen tietovaranto. KEHA-selvityksessä ei ole myöskään arvioitu syvällisesti sitä, kuinka tarkoituksenmukainen ja toimiva nykyinen työttömyysturvalausuntojen lausumisvastuiden jakautuminen on. KEHA-keskuksen ja kuntien tulee yhdessä työskennellä työttömyysturvatehtävien automatisoinnin edistämiseksi, minkä yhteydessä lausumisvastuiden arviointi tulee viimeistään tehdä.

4. Muut toteuttamisvaihtoehdot

a. Laki elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Kansainvälinen rekrytointi

Helsinki kannattaa ehdotusta kansainvälisen rekrytoinnin selkeyttämisestä ja osittaisesta uudelleensijoittelusta valtion sisällä. Nykyisellään eri toimijoiden roolit ovat edelleen epäselviä ja vastuunjakoon nähdn ristiriitaisia, asiakkuuksien hallinta ja tietojärjestelmät ovat hajanaisia ja eivät tue toimivan yhteistyön rakentamista. KEHA-keskuksen tehtävien osittainen siirto Business Finlandille selkeyttää KEHA-keskuksen roolin järjestelmäkehitykseen ja tietotuotantoon keskittyväksi.

Kansainvälisen rekrytoinnin tarpeet keskittyvät yhä suuremmissa määrin suurimpiin kaupunkeihin. Kansainvälisen rekrytoinnin palveluita tulee kehittää vahvistamalla kuutoskaupunkien ja Business Finlandin roolia ja kumppanuutta. Helsinki tuottaa tuloksellisia kansainvälisen rekrytoinnin palvelukokonaisuuksia, jotka yhdistävät sujuvasti niin yleisen toimivalan mukaiset elinvoima-, yritys-, maahanmuutto- ja asettautumispalvelut kuin työllisyyspalvelut. Valtion palvelutuotantoa tuleekin tarkastella kriittisesti erityisesti asiakasrajapintaan sijoittuvien tehtävien osalta. Business Finlandille siirrettävien tehtävien tulee olla rajattu selkeästi valtakunnallisiin ja kansainvälisiin palveluihin, jotka täydentävät kuntien työtä. Kuntien roolia ei tule kaventaa asiakasrajapinnassa.

Asiakkuuksien hallintaa ei tule kehittää A-TMT:n käyttö- ja kirjaamisvelvoitetta tai muita lainsäädännöllisiä velvoitteita laajentamalla. Asiakkuuksien hallintaan ja hajanaisiin tietojärjestelmiin liittyvät haasteet voidaan ratkaista parhaiten kehittämällä asiakkuuksien hallintaa ja tiedonvaihtoa koskevaa lainsäädäntöä ja toimintamalleja.

Neuvontapalvelut

Helsinki kannattaa ehdotusta työllisyyspalveluihin kytkeytyvien valtakunnallisten asiakas- ja neuvontapalveluiden lakkauttamisesta. KEHA-keskuksen järjestämä palvelu on täysin päällekkäistä kuntien tuottamien palveluiden kanssa. Kuntien omissa neuvontakanavissa voidaan ohjeistaa asiakkaita ja kuntalaisia parhaiten, sillä vain kuntien oma henkilöstö voi neuvoa asiakkaita juuri heille tarjottavista paikallisista palveluista. Valtiollinen palvelu myös hämärtää asiakkaiden käsitystä siitä, kuka palveluista todellisuudessa vastaa.

Oikeudellinen tuki

Helsinki kannattaa kunnille työllisyyspalveluiden järjestämisestä annetun oikeudellisen tuen lakkauttamista. Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu on kunnilla ja tulkintavastuu työvoimapalveluita koskevasta lainsäädännöstä on täten myös kunnilla. Asiakkaiden yhdenmukaisen kohtelun ja asiakaspalvelun johtamisen kannalta on epätarkoituksenmukaista, että oikeudellista ohjeistusta annetaan kuntien ulkopuolelta.

Työvoimapalveluiden lainsäädäntöä tulee selkeyttää ja tulkinnanvaraisuuksia poistaa lainsäädännöstä. Kun on kyse ihmisten toimeentuloon olennaisesti vaikuttavasta sääntelystä, tulee sääntelyn olla ennakoitavaa ja ymmärrettävää. Tärkeää on, että kuntien havaintoja lainsäädännön selkeyttämistarpeista hyödynnetään jatkossa lainsäädäntöä kehitettäessä. Työttömyysturvalaissa tulee turvata mahdollisuus soveltaa paikallista harkintaa. Erityisesti yrittäjyyteen liittyvää työttömyysturvalainsäädäntöä tulee parantaa siten, että sääntely kannustaisi yrittäjyyteen. Sääntelyä tulee parantaa myös freelancereiden ja omassa työssä työllistyneiden osalta.

Osaamisen kehittäminen

Helsinki kannattaa kuntien henkilöstölle suunnatun osaamisen kehittämisen tehtävän lakkauttamista. Henkilöstön perehdyttäminen ja osaamisen kehittäminen kuuluu työnantajan velvollisuuksiin ja on täten yksiselitteisesti kuntien tehtävä.

KEHA-keskuksen toteuttamat koulutukset eivät voi valtakunnallisen luonteensa vuoksi koskaan olla täysin sopivia kunkin työllisyysalueen paikalliseen tilanteeseen, organisoitumistapaan tai työn järjestämisen malleihin. Erilaiset ohjeistukset ja sisällöiltään osittain eroavat koulutukset luovat epäselvyyttä asiakkaiden palveluiden järjestämisestä ja hankaloittavat asiakkaiden yhdenmukaisen palvelun turvaamista. Jotta kunnat voivat varmistua asiakkaiden yhdenmukaisesta ja oikeasuuntaisesta palvelusta, tulee henkilöstön osaamisen kehittäminen olla kuntien vastuulla.

b. Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 17 ja 18 §:n kumoamisesta

Helsinki kannattaa monialaisen palvelun tuen sekä ONNI-toiminnan lakkauttamista. Helsinki edistää työllisyyttä monialaisesti monen eri toimijan kanssa yhteistyössä. Monialaista yhteistyötä tehdään myös kaupungin eri toimijoiden välillä. Valtiollisella KEHA-keskuksella ei ole roolia koordinoida ja ohjeistaa Helsingin sisäisen yhteistyön tai Helsingin ja sen kumppanien välisen yhteistyön toteuttamista. On hyvä, että monialaisen yhteistyön verkostojen rakentamiseen liittyvä toiminta ja kehittäminen on jatkossa yksiselitteisesti monialaisten verkostojen jäsenten vastuulla.

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu on kunnilla ja ONNI-toiminnan kaltaiset valtiolliset palvelut hämärtävät tuota vastuuta. Valtion on pidättäydyttävä kuntien tuottamien palveluiden kanssa päällekkäisten palveluiden järjestämisestä.

c. Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

-

6. Lakia alemman asteinen sääntely

-

7. Voimaantulo

-

8. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

9. Muuta

KEHA-keskusta ja kuntia koskevassa lainsäädännössä työvoimapalveluiden järjestämislain 120 §:ssä kuvattu kuntien käyttövelvoite tulisi rajata käsittämään vain valtakunnallinen tietovaranto. KEHA-keskus ei ole pystynyt toimittamaan kunnille toimivaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta eivätkä kunnat voi luottaa KEHAn järjestelmäkehittämisen etenemiseen. Käyttövelvoitteen ja puutteellisten järjestelmien yhdistelmä on kestävä.

KEHA-selvityksessä ei tarkasteltu kattavasti KEHA-keskuksen tietojärjestelmiin liittyviä tehtäviä ja niiden yhteensopivuutta työvoimapalveluiden uudistuneeseen järjestämistapaan. Kunnat tarvitsevat lisää toimintavapautta omaan digikehittämiseensä. Kunnat voivat varmistua toimintaprosessiensa toimivuudesta, työn tuottavuuden nostamisesta sekä asiakasprosessien sujuvasta etenemisestä vain omien ja muiden kuntien kanssa yhteistyössä rakennettujen tietojärjestelmien avulla. KEHA-keskuksen tulisi pikimmiten tarjota kunnille järjestämislain 120 a §:ssä kuvattu integraatio asiakastietoon kaksisuuntaisena.

Tiedolla johtaminen on tuloksellisinta palveluiden järjestämisen tasolla. KEHA-keskuksen tiedolla johtamisen toiminnoista liian suuri osa keskittyy tällä hetkellä valtakunnalliseen ohjaukseen ja valtakunnallisen tiedon kerryttämiseen. Suurin hyöty tiedolla johtamisesta saadaan, kun tietoa voidaan käyttää kuntien johtamisen tukena. Kuntien päätökset ja toiminnan järjestämisen tapa määrittävät työvoimapalveluiden vaikuttavuuden työllisyyden edistämiseksi.

Kattavat ja toimivat tiedolla johtamisen rakenteet ovat edellytys vaikuttaville palveluille, mutta jäävät hyödyntämättä, jos niiden perusteella ei voida tehdä päätöksiä palveluiden järjestämisessä. Kunnille tulee antaa todellinen mahdollisuus johtaa omaa työtään tiedon pohjalta ja kohdentaa resursseja vaikuttaviksi todettuihin palveluihin. Nykyisen lainsäädännön myötä suuri osa kuntien työvoimapalveluihin osoitetuista resursseista ja panostuksesta on sidottu työnhakijan palveluprosessin toteuttamiseen, ilman että palveluprosessin vaikuttavuutta asiakkaiden työllistymiseen on pystytty toteamaan. Kunnille tulee luoda mahdollisuus tarjota asiakkaille heidän palvelutarpeeseensa todetusti vaikuttavia palveluita nykyisen kaavamaisen palveluprosessin sijaan.

KEHA-keskuksen tehtävien lisäksi tulisi selkeyttää myös KEHA-keskuksen ohjausta. Työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön vastuita tulisi selventää. KEHA-keskuksen toimintaa tulee ohjata sen ydintehtävien toteuttamiseen yhdessä kuntien kanssa, mihin esitetyt lakimuutokset myös antavat hyvän mahdollisuuden. Kun KEHA-keskuksen toiminta keskittyy jatkossa entistä paremmin tietojärjestelmien ja tiedolla johtamisen kokonaisuuksiin, tulee myös KEHA-keskuksen ohjauksen painottua näihin kahteen kokonaisuuteen sekä niiden sisällä valittavien kehittämiskohteiden priorisointeihin kokonaistaloudellisesti kannattavimpaan suuntaan.

Aulanko Timo

Helsingin kaupunki - Pormestari, 2.7.2026 § 29